Број 221. У Новом Саду, у недељу 11. (24. октобра 1909 Година XLIV

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом свецом и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г: Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штамиарија у главној ул. бр. 22.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. Јутарњи лист ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново?

CLXIII

Дакле, испунило се!

Званични „Сарајевски Лист“ објавио је 7. октобра о. м., да је „Браник“ добио дозволу, да може долазити у Босну и Херцеговину.

Чим је „Србобран“ добио ту дозволу, ја сам одмах рекао, да ће босанска влада пустити и „Браник“ у Босну. Пустиће га да дође Хрватство и гради радикале. Пустиће га, да и он са „Србобраном“ убија српску мисао, хвали Румуне, Цигане, све, а убија душу српску. Пустиће га, да и он приповеда, како чистог српског народа и нема, већ само хрватско-српског народа.

За „Србобраном“ пустише у Босну и „Браник“.

— Ко ти је ископао око?

— Брат!

— Зато је тако дубоко.

Јест, нико не може дубље да ископа око мимо брата.

Босанска влада зна то, зато је и пустила у Босну и Херцеговину „Србобран“ и „Браник“.

Али и народ зна. Има и он искуства. Зна он, да лисица купи око себе — лисичиће. Зато сам и рекао, да ће народ у Босни и Херцеговини лако познати лисице, које се шуњају око народног тора. Нарочито ће познати те лисице данас. Свака таква лисица има под репом ударен жиг босанско херцеговачке земаљске владе, а на том жигу годину 1909. То је пасош и уверење, да та лисица штекће онако, како земаљска влада хоће.

Дакле, не бојмо се! Српски народ у Босни и Херцеговини већ се приправио да дочека те лисице. Неће се најести српских јагњаца.

* * *

Црногорска влада има на Цетињу лист, који се зове „Цетињски Вјесник“.

Најновији број тог „Цетињског Вјесника“ зајаукао је, што многе српске новине, па и „Застава“ замерају кнезу Николи и нападају Црну Гору.

Зар нападају Црну Гору?! Ама „Вјесниче“, ти листови нападају владу црногорску и замере по кад што и кнезу. А ваљда тек нису кнез и влада исто што је и Црна Гора. Ја мислим, да они листови бране Црну Гору, који замерају ономе што се у Црној Гори данас догађа. А баш ти, „Цетињски Вјесниче“, нападаш Црну Гору, кад браниш све оно, што чини по њој данашња несретна влада њена са благословом Господара. — Само да се разумемо!

„Цетињски Вјесник“ напада сем других српских листова и „Заставу“, што сумња у оне црногорске завере и држи, да су те завере подметнуте. И „Цетињски Вјесник“ има образа, да каже, како је такво писање поручено из Београда и још додаје, да нас тамо, „маме на пуне зобнице“. Дакле, просто речено, српска влада плаћа нас, да тако пишемо о Црној Гори.

Но од „Цетињског Вјесника“ кога црногорска влада плаћа, да тако пише, то не може бити по нас увреда. „Цетињски Вјесник“ и његове голе мисли, да се ништа не може радити без новчане користи. То је природно.

Али, ево, да их потсетимо. Сећате ли се иванданског атентата у Србији? Спремио га је сам краљ Александар. То је данас доказано. Спремио га је против свог оца, против радикалне странке и против Црне Горе.

Тада је „Застава“ осуђивала најжешће краља Александра и тадању владу у Србији и тврдила, да је онај атентат подметнут. Оном приликом је „Застава“ бранила свом силом црногорску владу и црногорског кнеза од клевете, као да су они умешани у оном атентату и као да су они управо створили онај атентат.

У оно време писали су отворено новине краља Александра и његове владе, да је „Застава“ плаћена из Црне Горе и зато тако пише.

Шта је онда могла „Застава“ да одговори на то?! Онда ништа, али може сад.

Сад се променило време. Данас у Црној Гори бива оно, што је пре више година било у Србији. Данас у Црној Гори измишљају завере и бомбе и атентате, да би убили народну странку и праве црногорске родољубе. И данас у Црној Гори беде српску владу и владара, да су бајаги они изазвали те атентате. И данас црногорски владин лист сумњичи сваког, ко год устаје против покора у Црној Гори, и подмеће сваком том, да га из Србије плаћају.

То сведочи, како се сви власници и тирани служе гадним средствима, и како сви листови, што их власници издржавају, бацају се блатом на све, што је независно и стоји у служби народа.

Слушај „Цетињски Вјесниче“. Отиди твојим госама и питај их: Је ли истина, да је после иванданског атентата била „Застава“ плаћена од Црне Горе (црногорске владе или кнеза), као што су је у оно време бадиле новине краља Александра. Питај и то: Је ли икада била „Застава“ плаћена од Црне Горе или макар тада, кад је бранила црногорску владу, или кнеза црногорског, од потвора? Питај их и нека ти даду да изнесеш доказе.

Отиди „Вјесниче“ министру-председнику Томановићу и питај га, је ли он после иванданске парнице писао писмо тадањем главном уреднику „Заставе“ Јаши Томићу. Је ли му се захвалио на одбрани и позвао га да дође на Цетиње, да му буде гост и т. д. И питај га, је ли Јаша Томић отишао или примио икакве захвале. Питај, дакле, твог госу, па нек ти каже, је ли „Застава“ бранила невиност без материјалне користи и имала само народну ствар пред очима.

Питај све то твог госу и — умукни.

Реч, две о комасацији у Жабљу.

Жабаљ, 9. (23.) октобра 1909.

Прошле године било је већ у два маха речи у „Застави“ о неправилностима, самовољи и изигравању права већине при овој нашој комасацији, а сада је потребно, да се изнесе на јавност по нешто о току њеном.

У 144. броју „Заставе“ од прошле године изнесено је, како је мањина јача од већине, т. ј. како је нерадикална странка помажући урбаријалног судију, Гезу Молнара, против огромне већине радикалне странке, довела за комасационог мерника Ђулу Лабоша. Па ипак се нашао неки Стеван Марковић, вајни борац „за истину и правду“ (!!!), те пише у „Бранику“ о покорима око жабаљске комасације и криви радикалну странку и њене вође за те покоре, а одриче се Ђуле Лабоша као Јуда Христа, тог истог Лабоша, кога су његове госе Тодор Милошев и Сима Француз са пок. судијом Гезом Молнаром против огромне већине радикалне странке овамо довели.

Није ми намера да неког браним, а још мање да расправљам са Стеваном Марковићем, него хоћу у опћем интересу, а у хатар истине, да изнесем несумњиве податке, по којима ће се видети, кога терети кривица.

У „Бранику“ се криви радикална странка и њене вође у Жабљу, као да су они криви, што се комасација 6 година одуговлачи. То не одговара истини. У 144. броју цењене „Заставе“ од прошле године потанко је изнесено, да је нерадикална странка са урбаријалним судијом Гезом Молнарем одуговлачила комасацију 4 године (а не 6, као што доноси „Браник“), јер је у силу Бога против огромне већине радикалне странке хтела да доведе за мерника Ђулу Лабоша, односно Симу Француза. — О томе како је изиграно право већине, у „Бранику“ није ни речи писано. Па Стеван Марковић неће да пише у тамо његов „Браник“ како је његов госа Тодор Милошев, кад је изгласано са већином гласова да се жабаљски хатар комасира, купио од света новце да комасацију поквари, говорећи свету: „Док је Миле неће бити комасације“. Неће да пише, како још ни до данас није положио рачуна о покупљеном новцу, као што није положио ни за покупљени ритски новац, иако је у јавност већ више пута позиван да положи! Али се дрзнуо да нападне пароха Катића, који иако се у корист појединаца заузимао, да им се оправдане жеље уваже, увек је то чинио о свом круху и руху, а не као госа Стевана Марковића, Тодор Милошев, на рачун народа.

Но хајдемо даље: Наш хатар је страшно шарен, а узели су га у 4 класе, у цени веома различне, те је стога једно од најважнијег питања било процену земље спровести. У проценитељски одбор изабрани су све наши људи, али како се нису хтели да покоре насиљу судијином, он их збаци и именује незаконито из мањине нерадикале, а на чело им постави за председника полицајног среског комесара. И ти проценитељи са судијом пок. Гезом Молнарем дали су власт и одрешене руке мернику Лабошу, да може неограничено по својој вољи радити. Па зашто вајни борац за „истину и правду“ Стеван Марковић није изнео то у „Бранику“?

Дакле, парох Катић је употребио мерника Лабоша, да „оживи пропалу радикалну странку“, а Стеван Марковић и дружина му чине све могуће у корист тога Лабоша. Таке безочности и безстидности има само у „Бранику“ и његових ништарија. Та нисте ли приредили једну вечеру и људе позивали говорећи: да ће и мерник Лабош доћи?! А кад Лабош, по ког сте поручили, није дошао, онда да би људима подвалили, употребили сте његовог сина, који се бавио у гостима код Симе Француза, за кортешко средство и људима рекли, да Лабош не може доћи пошто има много посла, него је послао свога сина за заменика

Па зар нисте приликом избора општинске управе представницима нашим обећавали, да ће им Сима Француз дати земљу: „где ногом стану“, само да гласају за вашу листу, а онима, који не гласају, претили сте? Па таким обећањем и претњом задобили сте три наша представника, са којима сте и са свима несрпским гласовима опет имали мањину. Тако сте радили и приликом избора општинског већа, те таком обманом и претњом једва сте победили у једном срезу.

Стеван Марковић каже у своме допису, да је парох Катић побегао од гњева народа у Србију, што наравно опет не одговара истини. Парох Катић, ево, већ има више година како узима допуст за одмор месеца септембра, што зна и његова виша власт и сви Жабљани, само неће да зна Стеван Марковић. Тако није истина да је Катић бунио против дописа Марковићева у „Бранику“, као што Марковић у прогласу после каже, јер Катић није био код куће, ни кад је допис, ни проглас, у коме га Марковић беди, изашао

Непосредан повод „покорима око комасације“, пише у „Бранику“, дала је оптужба г. проте у општинском већу због „јегричке баре“, која се без овлаштења општинског већа, без судске пресуде, а противу воље урбаријалног одбора на рачун комасације делила онима, који се са својом земљом додирују са земљом „јегричке баре“ — и то 4 јутра за једно горње земље! И зато Ст. Марковић цвили и јауче, што су овом оптужбом у првоме реду погођени људи њихове странке, па да тај свој поступак оправдају, нечувеном дрскошћу своје

рођено дело бацају на леђа пароху Катићу, госп. проти и радикалној странци.

Стеван Марковић не спомињући дакле о свему овоме ништа, тако исто невешт се чинио у своме допису, да је 5. (18.) септембра о. г. у истом општинском већу присутан био и др. К Микошовић, главни жупанијски фишкал, који је умољен да заштити општински иметак од насиља и грабежа, дошао одмах у Жабаљ и из општинског већа ишао са неколицином општинских представника мернику Лабошу, где се уверио, да план ради комасације, који је код Лабоша у стану, а не у општинској кући, као бајаги на јавност истављен био, ни готов није, те услед тога са изабраном од општинског већа депутацијом, у којој беху општински бележник, кнез и урбаријални одбор, отишао председнику краљевског судбеног стола у Новом Саду, и том приликом изнесавши сав покор жабаљске комасације умолио га је: да заштити иметак општински и иметак појединих становника, а особито сиротиње, те је услед тога изашао др. Калаји, урбаријални судија са мерником Берцелером на лице места и утврдио: да су заиста речи дра К Микошевића истините, и због тога заказану судску поделу за 16 (29.) септембра о. г. одложио је до 1. новембра. о. г. по новом календару.

Не мање упада у очи: да се Стеван Марковић, тај вајни борац за „истину и правду“ ни једном речи дотакао није у своме допису, па ни у „прогласу“ сиротиње жабаљске, дакле малих поседника, који би према јасном наређењу закона требали, да добију комасирану земљу своју около места први, а не на хатару, камо би по даљини место било за велике поседнике. Сиротињу, дакле, не жали он, ма да би јаук њихов допрео чак до Америке! Али жали госе своје и оне прваке њихове странке, који беху у Суботици; жали њих, што ће се комасација одложити још за годину дана, те услед тога већи поседници — који су по садањем плану на штету малог поседника заузели и најближа места и најбољу земљу — неће још ове године заорати ту земљу.

Оволико сам у опћем интересу а у хатар истине изнео, да би се могло јасно установити, ко је узрок покорима у нашој општини у ствари комасације.

Што се тиче тврдње Стевана Марковића, да је парох Катић сензал мерника Лабоша и да је наговарао људе да дају Лабошу новце, као и да су људи преко њега давали Лабошу новце, парох Катић је предао суду Стевана Марковића, који ће ту ствар решити. Још сам могао дознати да на тужби нема других тужилаца осим Стевана Марковић, даље да је предистрага свршена и да нема ни једног случаја, да је парох Катић људе наговарао да дају новаца Лабошу, као и да је ко Лабошу преко њега дао, а на против има људи из странке, којој Стеван Марковић служи, који тврде, да су Лабошу новац дали пред — Симом Французом. Правда.

Политичка криза у Угарској.

Положај је исти као и пре. Нико не зна, шта ће бити и како ће бити. Ну док садања саборска већина, независњачка странка, мирно очекује даљи развој догађаја, дотле присталице поравнања од 1867. год., нарочито присталице грофа Андрашија живо раде и у Бечу и у Будимпешти. Бечу се препоручују одустајањем од својих захтева, а у Будимпешти настојавају, које милом, које силом, да задобију што више присталица. Мамљење милом, под видом „умерености“, слабо успева, те сада прете, како владар не тражи више од садање владе да спроведе изборну реформу, него ће доћи ванпарламентарна влада, која ће створити такав изборни закон, по коме ће социјалисте и народности добити превагу у сабору. Зато треба све мађарске странке да се сложе. Један бечки лист и пише већ о стварању нове мађарске странке, чијем би програму био нов основ познати Андрашијев предлог за решење кризе.

Промене у положају не очекују се ускоро.

Министарска криза у Србији

Између старијих и млађих радикала, који ће образовати владу, није дошло до коначна споразума. Обе радикалне странке позвале су биле Стојана Новаковића, да остане на челу владе, али се Новаковић није могао да одазове томе позиву, јер напредњачку странку веже обвеза за либералну странку. До коначна споразума између обе радикалне странке, по извештајима пештанских листова, није до сада дошло због питања, ко да буде министар унутрашњих послова. Млађи радикали траже то министарство себи, а старији низу вољни да им га уступе. Ну држи се, да ће ускоро доћи до споразума и у томе министар-председник биће по свој прилици Никола Пашић.

Устав за Босну и Херцеговину.

Бечки лист „Винер алгемајне Цајтунг“ јавља, како је устав за Босну и Херцеговину требао бити проглашен још 22. септембра (5. октобра), но угарска је влада била томе противна и проглашење устава је одгођено. По томе бечком листу, угарска је влада усвојила нацрт тога устава, али је изјавила, да као влада у оставци не може примити одговорност ни за какав чин политичка значаја — и ради тога устав није проглашен. Устав ће се прогласити, када се у Угарској доведу у ред политичке прилике.

Беч тражи савезника и у Јапану.

Као што је познато, у Беч је стигло једно нарочито војно изасланство јапанско. Владар Фрања Јосиф примио је то изасланство у нарочиту аудијенцију. Француска и руска штампа пишу и овом приликом, да Аустрија намерава да склопи савез са Јапаном, који би био управљен непосредно против Русије. Тако су писали руски и француски листови још пре више месеци, кад су почели из Манџурије стизати гласови, да се Јапан грозничаво спрема на поновни рат против Русије. Из Бечa су и тада, као што и сада, најодлучније побијају те гласове, но француска и руска штампа при свем том остају при своме тврђењу.

Државни прорачун Србије за 1910. годину.

У народној скупштини у Србији у седници од прекјуче прочитан је предлог закона о буџету за 1910. годину. Приходи износе 112 милиона 800 хиљада динара, а расходи око 111 и по милиона. Прорачун министарства војног износи ове године 26 милиона, дакле за један милион динара мање но лане.

Проневера у српској војсци

Бечки и пештански листови препуни су о том, како се у војсци Србије догодила проневера. Говоре да је проневерено дванаест милиона франака. У београдском „Дневном Листу“ читамо о том ову вест: „Стављени под војни суд“: Решењем заступника министра војног стављени су под војни суд, због неправилности у пријему муниције и материјала за брзометну артиљерију пуковници Дамјан Влајић Михајло Рашић и мајор В Божидаревић

Бомбом против младотурског вође.

Из Цариграда јављају, да је бачена бомба да убије члана младотурског одбора Салин пашу. Међутим бомба није прснула, пошто није добро постављена била. Пукла је пет минута раније, пре времена Наиме, било је удешено, да бомба прсне у часу, кад паша изађе из скадарског дома, па да га разнесе; али је сат на пакленој справи одвећ био навијен, те груну пет минута раније. Петорица људи, који су револверима пред кућом стојали, чекајући Салин пашу, задржани су. Сви су чланови политичког клуба против младотурског одбора. У том клубу је и решено, да се баци бомба

Брзојави „Застави“.

Стигли 10. октобра

Политичка криза.

Будимпешта. У среду ће бити министарски савет, у којем ће влада одлучити, шта се може по жељи владаревој учинити у корист опстанка коалиције.

Бан у Загребу.

Будимпешта. Бан се данас одавде вратио у Загреб

Пут руског цара

Рим. Руски цар на свом путу за Италију стигао је у Мелагири где га је талијански посланик поздравио у име талијанског краља.

Шпански рат у Мароку.

Мелила. Положај шпанске војске почиње постајати судбоносним. Затражена су нова војна појачања.

Прилике у Шпанији

Мадрид. Револуционаран покрет све јаче расте. Уздизање Фарера прелази већ у занос

Велики пожар.

Пожун. Бацинска цигљана изгорела је. Како је био јак ветар, то је цела варош била у опасности. Пламенови су виђени чак овде. Ватра је тек после подне локализована. Штета износи два милиона круна.

Одговорни уредник
Константин Брадваровић

КУПУСНОГ
футошког семена!

Потписати имам, 10—20 вагона, овогодашњег **футошког купусног семена**. Ја који јамчим продајем на више и мање по умереним ценама. Добити се може код

Тиме Н. Добрина-Футожана

1522 1—2 у Купинову (Срем)

ТРЕБАМ

два момка

опанчарска

Добри радници ће имати стално посла, код

Љубинка Стојановића

1490. 2—3 опанчара у Митровици

НОВО ОТВОРЕНА КРОЈАЧКА РАДЊА
за ратаре

РАДЕ ДАВИДОВЦА
У НОВОМ САДУ

у Кошутовој (главној) улици, где шеширџије стоје

препоручује се за **израду одела** за ратаре по мери уз савесну, брзу и тачну послугу, а јефтине цене. Држим увек на **стовариштy велики избор готових одела**. — Изволите једно одело поручити пробе ради.

539 15—15

Стакларски помоћник

вешт свима пословима, самосталан продавац, може одмах ступити у моју ново отворену радњу.

Дамјан Марковић

1399 3—3 Ириг (Срем)

ЗА моју шпецерајску и кратке робе трговину

потребујем

2 ПОМОЋНИКА

једног старијег и једног млађег, који говоре мађарски немачки и румунски, такођер потребујем и два **ШЕГРТА** из добре куће Ступање одмах.

Љубомир Стефановић

1331 7—12 у Вршцу.

НОВИ ВРЛО ВЕЛИКИ

ГРАМОФОНА

прије коштао 200 фор. комад, данас **само 40 круна** нуди

Александар А. Мудрок

1126 8 Митровица (Срем).

Узмите нећете се кајати!

Препоручујем сваком земљоделнику и економу да продајем и на стовариштy се налази

ВЕШТАЧКОГ ЂУБРЕТА
(суперфосфата)

како за жито, тако и за кукуруз, јечам, зоб, кудељу, детелину и винограде. И само високо министарство пољопривреде препоручује такво вештачко ђубре, јер је врло корисно за гојење. Може се добити по врло јефтиним ценама једино код

РИХАРДА ВАЈНФЕЛДА
банкарска и комисионарска радња,
у Новом Саду

Кошут Лајошева улица бр. 49.

Коме треба зајам на земљу и куће може добити на амортизацију, од 10 до 65 година; даље добија се о сваке вредности **три четвртине** зајма. Све потребне списе за уњижење, брисање и остале око зајма потребне послове сам извршујем и тиме мање трошка имају партаје.

Рихард Вајнфелд

Нови Сад Кошут Лајошева

754 11—25 улица бр. 49.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.